

פסיכולוגיה על פי הקבלה · שיעור שלישי: ה-GPS הפרטי שלך

והחכמה מאין תמצא

שיעור 3 מתוך 10 בקורס פסיכולוגיה על פי הקבלה. הסרטון המלא, ומתחתיו השיעור כתוב ומעובד לקריאה.

הכתר שמעל הראש

בשיעור הקודם עמדנו על הספירה הראשונה, ספירת הכתר, וביארנו את שמה בשלושה פנים. כתר מלשון המתנה, כמו שאמר אליהוא לאיוב: "כתר לי זעיר ואחוך" (איוב לו, ב), המתן לי מעט ואראה לך. כאן מקור הסבלנות. כתר מלשון הקפה, כמו שכתוב "כתרו את בנימן" (שופטים כ, מג), להקיף את כל השטח ולהכיר אותו היטב לפני שכובשים אותו. והפירוש הפשוט הוא הכתר המונח על ראשו של המלך.

ראינו שבעולם הרוח יש שני ערוצים: אורות מקיפים, השורים מעל האדם, ואורות פנימיים. הנשמה מחולקת לחמישה רבדים: יחידה, חיה, נשמה, רוח ונפש. הכתר שייך למקיפים, לחיה וליחידה. הוא מאגר עצום של אנרגיה שעוטף אותנו, ואם נבנה כלים נכונים בחכמה, בבינה, בדעת ובמידות, נוכל למשוך ממנו כוחות ולהוריד אותם אל המעשה כאן בעולם.

פנימיות הכתר היא תענוג, אמונה ורצון. האדם רוצה את מה שיענג אותו, ולפי גודל התענוג שהוא מצפה לו כך גודל הרצון. וכדי להוציא את הרצון לפועל הוא צריך אמונה.

אמונה שמעל הטבע

כשמדברים על הספירות, מדברים תמיד בשלושה ממדים: ממד העולמות, ממד הנשמות וממד האלוקות. כך גם באמונה. יש אמונה ברמת העולמות, יש אמונה ברמת הנשמה היהודית, ויש אמונה ברמת האלוקות. ככל שהאמונה גדלה, גדל התענוג וגדלה עוצמת הרצון. וכשאדם מגיע לקומה העליונה, גם חוקי הטבע מתכופפים לפניו. הוא עלה לממד שמעל הפיזיקה, והעולם מתנהג בהתאם.

מספרים על צדיק אחד מדור קודם, שבאה אליו אישה שהייתה עקרה עשר שנים וביקשה ברכה לילד. אמר לה בפשטות שבשנה זו הופקדו בידו אלף נשמות, שהנשמה האחרונה יצאה זה עתה עם האישה שנכנסה לפניה, ושתבוא אליו בשנה הבאה. אלה מדרגות שאיננו מבינים, ומי שזכה לפגוש אנשים כאלה יודע שהם חיים מעל גדרי הטבע.

והגמרא מספרת דבר כזה בטבעיות גמורה. בערב שבת אחד רבי חנינא בן דוסא את בתו עצובה. התברר שכלי של חומץ התחלף לה בכלי של שמן, והיא הדליקה ממנו את נר השבת. אמר לה: "מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק". ומוסיפה הגמרא: "היה דולק והולך כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה" (תענית כה, א). יבוא מדען ויסביר למה שמן דולק, ועדיין נשאר השאלה מי קבע לשמן את החוק הזה. מי שקבע אותו לשמן יכול לקבוע אותו גם לחומץ. ומי שמגיע לממד הזה של אמונה כבר נמצא במקום אחר.

מספרים סיפור על הרבי מליובאוויטש. אדם אחד, רחוק מאוד מתורה ומרבנים, עמד מול מחלה קשה של בנו בן האחת עשרה, והרופאים כבר הרימו ידיים. חבר לעבודה, חסיד חב"ד, הציע לו לכתוב לרבי. הוא לא האמין בכך, אבל הסכים, שהרי אינו מפסיד דבר. הרבי השיב במכתב, והחסיד הבין מן התשובה שהדבר יסתדר ושימח את חברו. מאז התחיל האיש להתחזק מעט, ואף קנה תמונה של הרבי מחיך ותלה אותה בסלון.

יום אחד הודיעו לו בבית החולים שנותר לילד שבוע לחיות. הוא חזר הביתה בשתיים בלילה, שבור ומיואש, הרים את עיניו וראה את הרבי מחיך אליו מן הקיר. נשבר לגמרי, זרק נעל על התמונה, הוריד אותה מן הקיר והשליך אותה. למחרת חל שיפור עצום במצבו של הילד, ותוך יומיים היה בריא לגמרי. לא נחה דעתו עד שנסע עם אשתו ובנו לברוקלין להודות לרבי. הם עמדו בתור הארוך של יום ראשון, וכשהגיע תורו, לחש לו הרבי באוזן שעד עכשיו כואב לו מן הנעל שזרק.

ואין הדבר שמור לצדיקים בלבד. גם יהודי פשוט שמחזק את אמונתו חי בניסים ונפלאות. אני מכיר נשים פשוטות שכשיש בעיה הן מדליקות נר, פונות לקדוש ברוך הוא בפשטות, והעניין מסתדר. בנותיי לפני כל מבחן מתקשרות לסבתא שתדליק נר לכבוד הבבא סאלי. אין צורך להיות מקובל בשביל זה.

אין מזל לישראל

המקובלים אומרים שלא בכדי היו האמהות עקרות. שרה עקרה, רבקה עקרה, רחל עקרה. בגמרא נאמר שאבותינו היו עקורים "מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים" (יבמות סד, א), ועל שרה אמרו "אפילו בית ולד אין לה" (יבמות סד, ב). הדבר כוון מאת ה' כדי שיבינו כל הדורות הבאים: כמו שהאמהות הביאו ילדים בנס, כך כל תולדותיהן אינם אנשי טבע.

אברהם אבינו ראה במזלות שאינו ראוי להוליד בן, ואמר לו הקדוש ברוך הוא: "צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל" (שבת קנו, א). ובמדרש נאמר: "אברם לא מוליד, אברהם מוליד", וכן "שרי לא תלד, שרה תלד" (בראשית רבה מד, י). זה כוח שינוי השם שלמדנו בקורס הנומרולוגיה. אנחנו מעל המזל. ומי שאינו רוצה לחיות מעל המזל, הקדוש ברוך הוא מניח לו לחיות בתוך המזל. זו בחירה חופשית שלנו.

לדעת ליהנות

גם התענוג הוא בשלושה ממדים. יש תענוג של עולמות, תענוג החושים: אכילה, שתייה, מראה ושמיעה. ולצערנו גם כאן איננו יודעים ליהנות. אדם יושב במסעדה, שילם כסף טוב, ובמקום ליהנות מן האוכל הוא עסוק בכך שחסרה מנה ושהמזלג לא נקי. הוא אוכל וחושב על הבעיות. אישה עומדת מול המראה ורואה רק מה שלא בסדר. בזה עסקנו בקורס על המודעות העצמית.

יש תענוג ברמת הנשמות, ההתענגות על הנשמה היהודית. ויש תענוג ברמת האלוקות. אם יש בורא לעולם, אין תענוג גדול מלהיות עמו בקשר. נסו לדמיין שהקדוש ברוך הוא לוחש לאדם דבר באוזן. אין עונג גדול מזה. מתוך התענוג והאמונה נולד הרצון, והדברים יוצאים לפועל.

אבא ואמא שבתוכנו

מכאן אנחנו יורדים אל תוך הספירות. הספירה הראשונה שמקבלת את האור מן הכתר היא ספירת החכמה, ובקבלה קוראים לה אבא.

חז"ל אמרו "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא" (ברכות נח, א), המלכות שבארץ היא כדמות המלכות שברקיע. העולם הזה הוא כמו אספקלריה, מראה של העולמות העליונים, וכמו שכאן יש אבא, כך גם בספירות. החכמה כשהיא לעצמה נקראת חכמה, וכשהיא מתפשטת לקומה שלמה היא נקראת פרצוף אבא. הבינה נקראת אמא. שש הספירות חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד ויסוד נקראות זעיר אנפין, ז"א, והן הבן שנולד כביכול מחיבור האב והאם. וכמו שבילד ניכרים האב והאם, בתווי הפנים ובתכונות, כך הבן העליון כולל את שניהם. ספירת המלכות נקראת הבת, ועליה נדבר בהרחבה בהמשך.

כל זה רמוז בשם הוי"ה. החכמה היא הוי"ד, הבינה היא ה"א הראשונה, הוא"ו היא ז"א, שש הקצוות, והמלכות היא ה"א האחרונה. לכן גם מצוות פרו ורבו מתקיימת על פי ההלכה בבן ובבת. מי שיש לו רק בן או רק בת, עדיין לא נשלם שם הוי"ה במערכת שלו.

והשם הזה חתום גם בגוף האדם. חמש האצבעות של יד אחת כה"א, וחמש האצבעות של היד השנייה כה"א השנייה, הגוף כוא"ו והראש כיו"ד.

הברקה של שכל

דבר ראשון צריך לדעת שהחכמה בקבלה איננה השכל. החכמה היא מה שמעל השכל. הבינה, האמא, היא השכל המעבד, ועליה נלמד בשיעור הבא. החכמה היא הניצוץ, ההברקה. אני מגדיר אותה כך: החכמה מושכת מן הכתר כותרות. רק כותרת, הברקה של רעיון. משם הכותרת עוברת לאמא, לבינה, והבינה מפרקת אותה, בונה ומעבירה הלאה אל המידות, עד שהיא מגיעה למלכות ונעשית מעשה.

בעל התניא כותב שהשכל שבנפש "נקרא בשם חכמה, כ"ח מ"ה" (תניא, פרק ג). כוח של מה, כוח שעדיין אין לו צורה מוגדרת, נקודה שכל הבניין עתיד לצאת ממנה. ובהמשך דבריו הוא מבאר שהחכמה והבינה "הן הם אב ואם" שמולידים את המידות.

המקובלים ממשילים את החכמה לטיפת הזרע. היא כמו הצופן התורשתי, שכל הבניין טמון בו בכוח. הבינה מקבלת אותה ברחם, מחלקת, מסדרת ובונה כמו אדריכל, ואחריה באים המוציאים לפועל.

חכמה ברובד העולמות

לחכמה שלושה רבדים. הראשון הוא חכמת העולמות. שני האחים רייט ישבו וחלמו לעוף. בני דורם צחקו עליהם וראו בהם תמהונים. הכותרת הייתה פשוטה: אנחנו רוצים לעוף. נולד רצון, נולדה הברקה. אחר כך התבוננו שעות בציפורים ובאופן שבו הן מטות את כנפיהן, ניסו דאונים פעם אחר פעם, ומן הניצוץ ההוא נולד המטוס.

כך גם בטלפון. מישוהו רצה לדבר עם אדם שנמצא בארץ אחרת. זו החכמה. ואז באה הבינה: נלמד כיצד בנויה האוזן, נלמד מהם גלי הקול, נבנה מכשיר שמחקה אותם, ואחר כך נמצא דרך להגדיל את המרחק. כך הגענו גם ללוויינים ולכל מה שבא אחריהם. ומספרים על ניוטון שראה תפוח נופל מן העץ, והבין שאם האדמה מושכת את התפוח, היא מושכת גם את הירח. מן ההברקה הזאת צמחה תורת הכבידה, אבן יסוד של המדע כולו.

ויש אנשים שנשארים כל חייהם בכותרות. כל יום יש להם הברקה חדשה, הם ממציאים פטנטים, ואין להם פרוטה בכיס. יש להם חכמה, וחסרה להם בינה, הכלי שיודע לתכנן את הדבר ולהוציא אותו לפועל.

וזה גם בבית. האבא נכנס הביתה ומודיע שהוא רוצה פה סדר. כותרת. האמא, אשת חיל, מתרגמת את הסדר הזה לעשרות פעולות קטנות, וזו כבר עבודה של ממש. הוא רוצה שהילדים יצליחו בלימודים ובהתנהגות. שוב כותרת. הגברים אלופים בכותרות. ובכל אחד מאיתנו יש אבא ואמא, יש חכמה ויש בינה. אדם רוצה בית, רוצה זוגיות בריאה. זו הכותרת. ממנה זה עובר לבינה, ומשם לשאר הספירות, עד שהדבר מיושם.

ברובד העולמות אנחנו משתמשים בחכמה כדי לשפר את החיים הגשמיים, ובזה הצלחנו מאוד. בזכות ההברקות האלה אנחנו נוסעים ברכב ממוזג, מחזיקים מקרר בבית וטסים מעל הים. בני אדם שהיו עסוקים כל כולם בשאלה איך לפנק את הגוף, הם שהולידו את כל עולם הטכנולוגיה. בעיני בני דורם רבים מהם נראו משוגעים, ובזכותם אנחנו נהנים היום. גם מי שחי היום מתחת לקו העוני חי ברמה חומרית שדורות קודמים לא חלמו עליה. ובכל זאת שומעים סביבנו בעיקר תלונות.

חכמה ברובד הנשמות

הרובד השני הוא חכמת הנשמות: כל מי שחקר את פנימיות האדם, הפילוסופים, הפסיכולוגים ואנשי הפסיכואנליזה. עיקר מחקרם נעשה על הנפש הבהמית ועל השכל האנושי. ברוח ובנשמה, וכל שכן בחיה וביחידה, כמעט לא נגעו. ולכן, כמו שראינו אצל פרויד, הם המציאו מושגים כמו אגו וסופר אגו, כי לא ידעו לאן

לשייך את הממדים שגילו. כאן אנחנו חוקרים את הנפש לאור הנשמה האלוקית, וכשנסיים את כל המערכת יהיו בידינו כלים עצומים להתמודד עם החיים ולהגיע לאושר.

חכמה ברובד האלוקות

והרובד השלישי הוא חכמת האלוקות. הדבר החכם ביותר בעולם הוא האדם. כל מה שיש בעולם המעשה, האדם יצר. ומכאן שמי שיצר את האדם הוא אינסוף של חכמה. "מה רבו מעשיך ה', כלם בחכמה עשית" (תהלים קד, כד).

על שלמה המלך מעיד הכתוב "ויחכם מכל האדם" (מלכים א ה, יא), ובכל זאת לא היה לו טלפון ולא מכונית, והוא רכב על סוסים. אפשר להתווכח אם כל הטכנולוגיה של ימינו טובה לנו, אבל המקובלים מלמדים שעומק הדבר הוא שכל מה שהומצא ברובד העולמות נועד לקרב אותנו אל האלוקות.

לפני אלף שנה, כשהרב או ההורים אמרו לילד "דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין" (אבות ב, א), הדבר נשמע לו פשוט. היום קשה לאדם להבין את זה. בא המדע והמציא את הטלפון. אתה מדבר עם אדם בצד השני של העולם, והוא שומע. ואם אתה, הנברא, מסוגל לבנות דבר כזה, קל וחומר מי שברא אותך. כך אומר דוד המלך: "הנטע אֶזֶן הלא ישמע, אם יצר עין הלא יביט" (תהלים צד, ט). המצאנו מצלמה שמתעדת כל מה שקורה, ושומרים את התמונות עשרות שנים. המצאנו מכשירים שכותבים מכתב במקום אחד והוא נכתב בצד השני של העולם. מספרים על החפץ חיים שהיה מביא ראיה מן ההמצאות של דורו לכך שכל מעשה ודיבור נרשמים למעלה.

ויש כאן דבר יסודי. לא יצרנו מצלמה לפני שהייתה לנו עין, ולא טלפון לפני שהייתה לנו אוזן, ולא מטוס לפני שראינו ציפור. כל מה שהאדם ממציא כבר קיים בבריאה בכוח. ואם הקדוש ברוך הוא ברא את מערכת החכמה, הבינה והדעת, הרי שורשה כביכול למעלה. אני אומר זאת רק לסבר את האוזן, כי יש בזה עיון גדול בעולם הקבלה.

נשארה השאלה היכן נמצאת החכמה של הבורא. הזוהר הקדוש אומר: "אורייתא מחכמה נפקת" (זוהר ח"ב פה, א), התורה יצאה מן החכמה. ובגמרא דרשו על המילה הראשונה של עשרת הדיברות: "אנכי, אנא נפשי כתבית

יהבית" (שבת קה, א), אני את עצמי כתבתי ונתתי. הקדוש ברוך הוא הכתיב למשה את חכמתו ונתן אותה לנו. החכמה העליונה ביותר שיכולה להימצא בעולם נמצאת בתורה.

ה GPS

רוב הבלבול שלנו בחיים דומה לאדם שנכנס לעיר שאינו מכיר, ובידו כתובת. יש מי שגאוותו אינה מניחה לו לפתוח חלון ולשאול. הוא פונה ימינה ושמאלה, מסתובב בכל העיר, מאבד את הסבלנות ומתמלא עצבים. יש מי שפותח חלון ושואל, אחד שולח אותו ימינה ואחר שולח אותו שמאלה, והוא מסתובב עוד יותר. בסוף, בתוך כל הלחץ, הוא מתקשר לחבר. החבר שומע אותו ואומר לו בפשטות שיש לו בטלפון GPS. הוא מסביר לו, האיש מקליד את הכתובת, ופתאום הוא נוסע כמו מלך. בעוד מאתיים מטר פנה ימינה. ימינה, שמאלה, והוא בשער.

עכשיו נדמיין שיש GPS כזה לא רק לכבישים, לכל מערכת החיים. אין אדם מאושר ממנו. ומי שברא את המוח והלב, את הכליות והריאות, את הילדים שלך, את אשתך ואת פרנסתך, מי שיצר את כל הקוסמוס, השאיר בידינו GPS משלו. זו התורה. שלמה המלך כתב: "בטח אל ה' בכל לבך, ואל בינתך אל תשען. בכל דרכיך דעהו, והוא יישר ארחתיך" (משלי ג, ה ו). והנביא ישעיהו תיאר את הקול הזה ממש כמו מכשיר ניווט: "ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר: זה הדרך לכו בו, כי תאמינו וכי תשמאילו" (ישעיהו ל, כא). ודוד המלך אמר: "נר לרגלי דברך, ואור לנתיבתי" (תהלים קיט, קה).

גם התורה מדברת בכותרות. "איזהו עשיר, השמח בחלקו" (אבות ד, א). זו כותרת, והבינה צריכה לעבוד ולברר איך מיישמים אותה.

נראה איך ה GPS עובד ביום יום. אישה צועקת בבית. במקום להגיב מתוך כעס, האיש מקליד ב GPS ומקבל תשובה: "דרכיך דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז). ועוד הוא קורא שחכמים שיבחו את "האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו" (יבמות סב, ב). הוא נוהג לפי ההוראה, והבית נרגע. ילד לפני גיל מצוות עושה רעש ונזקים. ה GPS עונה שזה טבעו עד שיתבגר, ואם לא יזיק עכשיו, לא יועיל כשיגדל. אישה בהריון עוברת תהפוכות. ה GPS אומר להמתין ולמשוך מן הכתר סבלנות. עוד כמה חודשים זה יעבור, וכמו שגופה יחזור לעצמו כך גם נפשה.

מה אני עושה כאן

מי שרוצה להיות חכם בפיזיקה לומד פיזיקה, ומי שרוצה להיות חכם במתמטיקה לומד מתמטיקה. ומי שרוצה להיות חכם בחכמת האלוקות, בשאלה מה הוא האדם ומה הוא עושה על הכוכב הזה, צריך ללמוד את החכמה שלו. קשה להאמין שזה כל העניין: לעבור את כל המהומה של החיים, להגיע לגיל שבעים או שמונים עייף מכל העניינים, להסתכל על הממלכה שבנית ולשמוע מן הילדים שהגיע הזמן לפנות את המקום, ובלבד שתשאיר להם ירושה טובה. כשהשאלות האלה מתעוררות, הגיע הזמן להפעיל את ה GPS.

כשאתה GPS, כל מי שקיבל הברקה מתחיל להנהיג את העולם. בא קרל מרקס עם רעיון השוויון, נולד הקומוניזם, וראינו לאן הגיע. באו אחרים והעמידו הכל על חירות השוק והקפיטל. באו תורות של כוח ועוצמה, ובאו תורות שאמרו עזבו אותנו מכל זה, העיקר שיהיה לחם לילדים. בא זיגמונד פרויד, וכולם הלכו אחריו. אין מדריך, ולכן כל הברקה חדשה הופכת לדרך שמובילה המונים.

ומנגד, יהודים שהולכים בדרך אבותיהם מניחים אותן תפילין, באותו ריבוע ובאותן רצועות, ומדליקים אותם נרות שבת. "צאי לך בעקבי הצאן, ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים" (שיר השירים א, ח). יש כאן עקבות. אנחנו עם עתיק שקיבל ספר מן השמיים. הם הולכים בדרך בבטחה, ובכל צומת שיש בו ספק פונים לאנשים שמבינים את התורה לעומק. "איזהו חכם, הרואה את הנולד" (תמיד לב, א). מי שמסתכל קדימה רואה שה GPS הזה ליווה אותנו אלפי שנים.

ואין הכוונה שכל אחד צריך להפוך את חייו ברגע אחד. ההלכה הראשונה שאנחנו לומדים בחכמה היא שהאדם, הדבר החכם ביותר בעולם, צריך להתבטל לפני מי שיצר אותו. החכם הגדול ביותר מרים טלפון לבעל הבית בכל צומת.

כוח מה

המקובלים אומרים שחכמה היא כ"ח מ"ה. מי שרוצה למשוך את הכותרת, את העוצמה שנקראת חכמה, צריך להיות "מה". משה רבנו, שהגיע לפסגה בכל הספירות ובפרט בספירת החכמה, אמר על עצמו ועל אהרן: "ונחנו מה" (שמות טז, ז). כשאדם הוא "מה", כשאנו מחזיק בעצמו, הוא נעשה כלי. זו פנימיות ספירת החכמה, וכפי

שראינו בשיעור המבוא, בתורת החסידות ובשיטתו של הרב יצחק גינזבורג היא נקראת ביטול. כדי לבנות כלי לקבל חכמה צריך להיות ריק, ברמה מסוימת להיות כלום, כדי שהכותרת תבריק בנו ותעבור לשאר הספירות. אברהם אבינו אמר: "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז). דוד המלך, שהנשים שרו לכבודו "הכה שאול באלפו, ודוד ברבבתיו" (שמואל א יח, ז), שהיה אריה בגופו וברוחו ומלך על כל ישראל, אמר: "ואנכי תולעת ולא איש" (תהלים כב, ז). רבותינו מבארים שבזכות המדרגה הזאת הגיע לכל מה שהגיע. השפע יורד תמיד, והאדם צריך לבוא עם כלי כדי לקבל אותו.

וזה פשוט גם בכיתה. את מלוא החכמה מן המלמד מקבל רק מי שמתבטל. מי שמלא באגו ובגאוה, אין מקום להשפיע לו. לכן אמרו "איזהו חכם, הלומד מכל אדם" (אבות ד, א). אדם בביטול מסוגל לשבת עם ילד בן ארבע וללמוד ממנו, כי בילד יש אור שאולי הוא עצמו שכח, והוא יכול לשאוב אותו ממנו. שלמה המלך אמר: "ואת צנועים חכמה" (משלי יא, ב). והגמרא ממשילה את התורה למים: "מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה" (תענית ז, א). ככל שאתה בטל יותר, ככל שאתה אין, כך אתה יש.

משה איש האלוקים

משה רבנו הגיע לביטול שלם. התורה מעידה עליו: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג), ובאותו מקום אומר הקדוש ברוך הוא: "פה אל פה אדבר בו" (שם, ח). מי שהוא כלום גמור יכול לקבל את המקסימום. חז"ל אמרו "חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד", ודרשו על כך את הפסוק "ותחסרהו מעט מאלהים" (ראש השנה כא, ב). והתורה קוראת לו "משה איש האלהים" (דברים לג, א), ודרשו חז"ל: "מחציו ולמטה איש, מחציו ולמעלה האלהים" (דברים רבה יא, ד). האינסוף התלבש בו ממש.

הרמב"ם מבאר שהמידות הפגומות, וביניהן הגאוה, הכעס ואהבת הממון, "הן מחיצות המבדילות בין האדם ובין השם יתברך" (שמונה פרקים, פרק ז). הנביאים ראו את הקדוש ברוך הוא מאחורי מחיצות רבות או מועטות, כל אחד לפי מדרגתו, ועל משה אמרו שראה "מאחרי מחיצה אחת בהירה". הוא הסיר כמעט את כל המחיצות, והמחיצה האחרונה הייתה שקופה כמראה מזהירה.

ועדיין ביקש משה "הראני נא את כבדך" (שמות לג, יח), ונענה "כי לא יראני האדם וחי" (שם, כ). הוא ראה עד המקסימום שאפשר לראות בגוף, ומעבר לזה צריך להפשיט את המחסום שנקרא גוף. את המקסימום שאפשר להכניס באדם, הכניס הקדוש ברוך הוא במשה.

ומשה היה אדם. רועה צאן, בעל אישה וילדים. הוא הגיע למצרים, האימפריה הגדולה של זמנו, והודיע שבני ישראל יוצאים. באו המכות ונקרע הים. אדם בשר ודם שהתבטל עד שהאור האלוקי פעל דרכו. וכך גם המשיח, שהרמב"ם מתאר אותו כמלך מבית דוד, "הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו" (הלכות מלכים יא, ד). הוא יהיה אדם, ויתעברו בו, כפי שאומרים המקובלים, אורות החיה והיחידה. ככל שנהיה יותר כלום, כך יוכל אור אינסוף להיכנס בנו ולהבריק בנו חכמה בכל הרבדים.

זה זיכוכ הכלי, והוא נוגע לכל הספירות ולא רק לחכמה. מי שאין לו כלי שמכיל את האור, נשאר כל חייו בכותרות.

אין אני והוא

חז"ל אמרו על בעל גאוה: "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקדוש ברוך הוא: אין אני והוא יכולין לדור בעולם" (סוטה ה, א). לכאורה הדבר קשה מאוד. אור אינסוף ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, והשפע יורד תמיד. הקדוש ברוך הוא אינו עוזב מקום. וטעם הדבר: המחסום נמצא באדם. הגאוה עצמה היא המחיצה.

התורה מזהירה מפני הרגע שבו יאמר האדם בלבבו "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז). וכשהאדם בטוח שהכל תלוי בחכמתו ובכוחו, מתקיים בו "ואבדה חכמת חכמיו, ובינת נבניו תסתתר" (ישעיהו כט, יד). חסר הביטול.

דוד יצא אל גלית בלי שריון. גלית בא עם כל כלי הנשק של זמנו, ודוד עם מקל, קלע וחמש אבנים חלקות. לפני כן אמר לשאול: "ה' אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה" (שמואל א יז, לז). ולגלית אמר: "אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון, ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות" (שם, מה). אתה בא מן העולמות, ואני בא מעולם האלוקות. כשבאים בשם ה', אין חוקים. וזו גם ההבטחה של התורה לעם כולו: "אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו", ומיד אחר כך "וחרב לא תעבר בארצכם" (ויקרא כו, ג ו). ויהושע אמר לעם לפני מותו: "איש אחד מכם ירדף אלף, כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם" (יהושע כג, י). מי שעבר מלחמות יודע כמה ניסים ראה שם.

גם בפרנסה כך. אנשים אינם מושכים שפע בגלל הגאווה שלהם, בגלל החשבונות שלהם, כי הם שקועים בעניין עד צוואר במקום לבוא לקדוש ברוך הוא ולבקש ממנו לסדר את הדבר. רבים עוברים אצלי עם בעיות מכל הסוגים, ותמהים איך הדברים מסתדרים להם. התשובה פשוטה. אני מחבר אותם לשיבר הראשי. הוא מכיר את כל המערכת פי מיליון ממני. פונים אליו, והכל מסתדר. כשאדם מתבטל ליצרן, הוא מושך חכמת חיים ונעשה רואה את הנולד. "והחכמה מאין תמצא" (איוב כח, יב), מן האין דווקא. רק כשתהפוך להיות אין בכל הרבדים, פתאום תראה מה קורה כאן.

מספרים על הרבי מקוצק ששאל היכן נמצא הקדוש ברוך הוא, והשיב: היכן שנותנים לו להיכנס. והדרך להכניס אותו היא הביטול.

שורש המריבות

אגלה לכם סוד. כל הבעיות בזוגיות וכל הבעיות עם הילדים יונקות בשורשן מן הגאווה. היא אב הנזיקין, אבי כל הקלקולים, מה שקוראים לו היום אגו, ונלמד עליה בפירוט בהמשך. כדי שבעל ואישה יתמזגו זה בזה בעולם הרוח, חייב להיות ביטול. בהלכה יש מושג של "בטל בשישים", התמזגות גמורה של דבר אחד בתוך האחר. זה קורה רק כשמתבטלים. ומול האלוקות, כשאדם מגיע לביטול מלא, אור אינסוף נכנס בו כמעט לגמרי, כמו שנאמר על משה איש האלוקים.

דוד המלך אמר: "אני אמרתי אלהים אתם, ובני עליון כלכם" (תהלים פב, ו). יש בכך עוצמה עצומה, ואתה נשאר קטן בחכמה, בבינה, בדעת ובמעשים. גם פרעה רצה להיות אלוה קטן, ואמר "לי יארי ואני עשיתיני" (יחזקאל כט, ג), וראינו מה עלה בגורלו. מי שאומר שהוא מפרנס את הבית, שבזכותו כל הבית הזה עומד, מעמיד את עצמו במקום שאינו שלו.

שאלתי פעם אדם שחיתן עשרה ילדים מה הסוד שלו, שהרי גם לי, בלי עין הרע, יש עוד ילדים לחתן. אמר לי שהגמרא מלמדת ש"שלשה שותפין הן באדם: הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו" (קידושין ל, ב). ההורים מביאים את הגוף, והקדוש ברוך הוא נותן את הנשמה. בכל חתונה, סיפר, הוא אומר למחותנים שאת חלקם של שני השותפים הראשונים כבר עשו, וכעת הוא מזמין את השותף השלישי לעזור. ואמר לי שאינו יכול לתאר אילו ניסים ראה. כשאנחנו מתבטלים, אנחנו מכניסים את השותף השלישי.

להרים טלפון לבעל הבית

יש לנו קו פתוח אל היצרן. האדם שהסתובב בכל העיר והשתגע לא פתח חלון לשאול מתוך גאווה, ואין סיבה שנהיה כמותו.

יש לך אבא מיליארדר, ואתה משתגע לעבוד שעות נוספות ואינך מרים אליו טלפון לבקש עזרה. "לי הכסף ולי הזהב, נאם ה' צבאות" (חגי ב, ח). הילד שלך חולה. ודאי שתלך לרופאים הטובים ביותר, שהרי חז"ל למדו מן הפסוק "ורפא ירפא" ש"ניתנה רשות לרופא לרפאות" (ברכות ס, א). ויחד עם זה יש לך כוח עליון, כלשון הברכה "רופא כל בשר ומפליא לעשות", ואתה יכול לפנות אליו. בכל מקום שאתה נמצא, אתה מרים את הראש לשמיים, אפילו במחשבה, ועוד יותר טוב בדיבור, וכבר אתה בקשר. ומי שלא דיבר אתו זמן רב, תאמינו לי שהוא ישמח מאוד לשמוע ממנו.

המקובלים אומרים שאנחנו מרגישים מלוכלכים בעוונות, ונדמה לנו שאין זה מתאים להתקשר למלך. יש מי שאומרת לעצמה שהיא נוסעת בשבת, ואיך תדבר עם המלך. זה שקר וכזב. כל יהודי הוא בן של מלך, והמלך אוהב אותו. מובא בשם הבעל שם טוב שאמר שהלוואי שיאהב את הצדיק הגדול ביותר בישראל כמו שהקדוש ברוך הוא אוהב את הרשע הגדול ביותר בישראל. ואנחנו רחוקים מלהיות הרשעים הגדולים ביותר. אפשר לדבר עם המלך, והמלך משיב.

ממילא מתחילים להתבטל, ומתוך הביטול מתחילות לרדת כותרות נכונות. משם הן עוברות לבינה, לרחם שמקבל את הכותרת ובונה ממנה עולם שלם, ועליה נלמד בשיעור הבא.

יהי רצון שנזכה לחכמה אמיתית, זו שעליה נאמר "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, י).